

גרשון נראל

במפגשים מיוחדים שנערכו בירושלים

במחצית השנייה של המאה ה-19 השתתפו עשרות יהודים חסידי ישוע, בנייהם משפחות שלמות. רובם היו קשורים ל"כנסיית המשיח" האנגליקנית, הסמוכה לשער יפו, שפעלה אז בהנהלת החברה הלונדונית להפצת הבשורה בקרב היהודים. השימוש בשפה העברית לא היה דבר נדיר בכנסייה זו. במהלך האסיפות נשאו

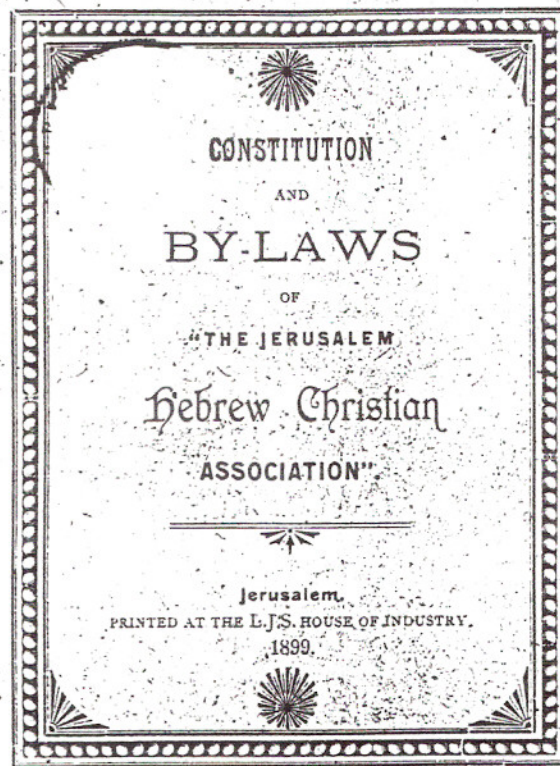
דרשות והרצאות בשפה העברית. בין השירים ששרו בקהילה היו גם שירים בעברית. לרשותם עמד ספר שירים קטן בשלוש שפות, כשבצד ימין של הדף הופיעו מילות השיר בעברית, וממול המילים באנגלית או בגרמנית. היו אלה המנונים כנסייתיים שתורגמו לעברית משתי שפות אלה. ספרון זה, שנקרא בעברית "שירי ציון", הודפס בלונדון בשנת 1862 והכיל 40 המנונים. כותרת המשנה באנגלית היתה: "לשימוש הקהילה בקריית מלך רב".

כשנסודה הקהילה ב-1842, בראשות ההגמון היהודי מיכאל שלמה אלכסנדר, היא נקראה "כנסיית יעקב הקדוש", מתוך זיקה הדוקה לקהילה הראשונה בירושלים, שפעלה בהנהגת יעקב אחיו של ישוע. אולם תוך זמן קצר שונה שמה של הקהילה ל"כנסיית המשיח". אין ספק שבקנטרברי קמה התנגדות לקיומה של קהילה בעלת אופי יהודי מודגש. באחד מדיווחי "החברה הלונדונית" נאמר שבזמן מסוים הגיע מספרם של היהודים מאמיני ישוע בקהילה ל-130. אולם לעיתים קרובות התעוררה השאלה "מדוע מוצאים בקהילה רק חברים

חדשים, וכן, היכן הדור השני והשלישי?" למעשה, שאלה זו היתה רלבנטית לא רק לגבי ירושלים, אלא גם לגבי מקומות אחרים, כגון יפו, טבריה וצפת. תשובה חלקית לשאלה זו נמצאת בכתבי העת של המיסיון האנגליקני. ההסבר שניתן שם הוא שהיהודים המשיחיים פשוט בחרו לעזוב את פלשתינה-א"י. בעיתון "לחם שלוח על פני המים" נאמר כדלהלן: "היהודי המשיחי מהטיפוס הנכון הנו אדם בעל תחושה ניכרת של כבוד-עצמי, ואף בעל גאווה לא-מעט מוצדקת. וכן הוא בעל

שאיפות. רוב רובם של 'מומרינו' האמיתיים, שאינם רוצים להיות תלויים במיסיון לפרנסתם, עוזבים את פלשתינה ונוסעים לאמריקה ולארצות מפותחות אחרות. ניתן למצוא אותם בכל רחבי העולם, כשרבים מהם פעילים כשליחי הבשורה, לתפארת מקצועם המשיחי".

מסתבר שרבים מהיהודים המשיחיים 'הפלשתינאים' בחרו לנסוע אל מעבר לים כדי לרכוש השכלה תיאולוגית בבתי ספר בחו"ל, שהיו קשורים לארגוני המיסיון. למשל, שבתאי

תקנון וחוקי עזר של "האיגוד הירושלמי", 1899

בנימין ראהאלד והאחים ליאון ונחום לויסון נסעו ללמוד בסקוטלנד. אחרים הגיעו למטרה זו ללונדון ולמקומות נוספים באירופה. רק מיעוטם חזרו לבקר בירושלים, ומספר קטן עוד יותר חזר לארץ לצמיתות. ידוע שביישוב היהודי הישן בארץ לא היה סיכוי שיהודים המאמינים בישוע ימצאו פרנסה. ביטויי השנאה והחרמות שהוכרזו עליהם היו בלתי פוסקים וטעוני רגשות. הקהילה היהודית הנורמטיבית הקיאה אותם מתוכה ממש כמו שעשתה לתלמידי ישוע במאה הראשונה. גם

שיטת ה'חלוקה' שהיתה נהוגה אז, ושפירנסה רק את המקורבים להנהגת היישוב, התעלמה לחלוטין מהיהודים המשיחיים. לפיכך, הפיתוי לחפש את העתיד בחו"ל היה גדול.

אולם מן הראוי לציין גם שלא כל היהודים המשיחיים שעזבו את הארץ עשו את זה בעקבות הרדיפות מצד היהדות הרבנית והחילונית. רבים עזבו משום שארגוני המיסיון פסלו את התגבשותם הארגונית והתיאולוגית לגוף עצמאי ובעל השפעה – מתוך אינטרסים פנימיים של הכנסיות. בכיפה שלטה הפרשנות התיאולוגית, לפיה אין כל מקום לייסד קהילה נפרדת ועצמאית של יהודים. בפועל, מאמינים מאומות העולם דרשו מהיהודים להצטרף לכנסיות, לקבל עליהם את הדוקטרינות המסורתיות ולנהוג כמנהג הכנסיות. שמירת שבת וברית המילה היו "מחוץ לתחום". ההתבוללות היתה בלתי נמנעת.

היתה מדיניות כנסייתית, אם כי לא תמיד מוצהרת, לעודד את המאמינים היהודים, במיוחד במקום מרכזי כירושלים, להגר לחו"ל. העובדות מוכיחות שכל אימת שעמדה לקום בירושלים ישות עצמאית וחזקה של יהודים משיחיים, הנקו הכנסיות ניסיונות אלה בנימוק ש"אין הבדל בין יהודי לגוי". למשל, ב-1902, שנה אחת בלבד לאחר הדפסת תקנון מעודכן של "האיגוד הירושלמי של יהודים חסידי ישוע", פירסמה "החברה הלונדונית" התקפה חריפה על הלגיטימיות לכונן "כנסת עברית משיחית" נבדלת.

בתקופת המנדט הבריטי עמדו היהודים חסידי ישוע בפני מציאות דומה. רק במדינת ישראל השתנתה ההוויה שלהם. כאזרחים במדינה החדשה פלרנסו היהודים המשיחיים

את עצמם ללא תלות כלכלית בארגוני המיסיון. כמו כן הם הקימו בישראל עמותות שהעניקו להם מעמד משפטי וארגוני עצמאי. □

(כל הזכויות שמורות לגרשון נראל. אין להעתיק מאמר זה או חלקים ממנו ללא רשות בכתב מהמחבר.)